ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՒԵՏԻՏՐԱԿԱՆ

ՀԱՐԻՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ Ա ՕՐԲԱԹ 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1843 ԹԻՒ 167

ՆԱԽՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, 30 Նոյեմբեր։

Անցեալ 26ին արքայական հրովարտակով Ա սեմա-փայլ Նահիք փաշան, որ Րումելիի բանակին մեծ զօրավար էր, ընդհանուր զօրապետ անուանեցաւ Ադրեթոյ բանակին, միւշիւրութեան աստիճանով։ Կըհաւատատեն Թէ Ադրեթոյ զօրքերուն ընդհանուր բանակին տեղը Շամ պիտի՝ որ ըլլայ։

Ա սեմափայլ Րիւսթէն ֆէրիք փաշան ևս Ընտօլուի բանակին ընդհանուր զօրապետ ու միւշիւր անուանեցաւ։

—Անցած շաբաթ օրը փարիզու դեսպան Րէշիտ փաշային երկու տղան, Նէսիմ էֆէնտին դեսպանատան խորհրդականը ու Պէքիր էֆէնտին առաջին նօտարը պատիւ ունեցան Նորին Ա հանդիսութեան ներկայանալու, որ մեծ մարդասիրութեամբ ու քաղցրութեամբ ընդունեց զանոնք։

—Ա սեմափայլ Րէշիտ փաշան, դեկտեմբեր 5ին կլրանայ օրը անպատճառ Ճամբայ պիտի՝ որ ելլէ։ Իր երթալէն պաշտօնատարը արդէն հարկաւոր եղած պատրաստութիւնները տեսնելով, անցած ուրբաթ օրը իր հրաժարական այցելութիւնը մատուցանելու գնաց Նորին մեծ տէրութեանց դեսպաններուն։

—Պուսուլը նահանգը քանի մը տունէ՝ ի վեր Րիւսթերուն ու Նեստորեաններուն մէջ պատահած յուզալի դիպուածներուն վախճան մը տալու, ու ասոնց վերջնորոշութեան Րիւսթերէն քաշած նեղութիւնները դադրեցնելու համար, կառավարութիւնը արժան համարեցաւ որ Ամերիկացի Պլան դործակալներէն մէկը Ա էմալ էֆէնտին Պուսուլ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԻՊՊՈԴԻԴԵԱՑ

Ի Ռասինէ։ Փեդրա. Աբարուած Ե։

Զև՛ի գրանց մեք հետացեալ
Տրեվննեան քաղաքի,
Տեսաք զնա բազմեալ՛ի
կառս շքեղաշուք տարքնի։
Դասք պահակացն բակ զնովաւ
գային՛ի դէմս տիրագին,
Նմանութիւն բերեալ համբուն
գիւր լուսեան խորխորին։
Նա մտայղղ զուգին յորդեր
արձակաբար՛ի Արկէն,
Նրաստանակ Թոյլ զձիովք
յայծում կալեալ մեղմօրէն։
Օդապարիկ նժոյգք իւր սօս
վառեալ երբեմն մեծ յեռանդ,
Որք անվրէպ ձայնի նորա
կային զգաստք հնազանդ,

Լսկուէ, որպէս զի այն կողմի պատահած խռովութեանցը վերայօք զգուշաւոր քննութիւն ընելէն ետքը յանցաւորներուն արժանաւոր պատիժը տրուի։ Ա էմալ էֆէնտին յատուկ հրաման տրուեցաւ նաեւ որ Պուսուլ հասնելուն պէս անմիջապէս ազատութիւն տայ Նեստորեաններուն, որոնք Ա իւրտերը քանդը զրած են։

—Անցած շաբաթ եգիպտացի շոգենաւը Նիլ ըսուած, Ճամբայ ելաւ Ադէքսանդրիա դառնալու։ Կըհաւատատեն Թէ յիշեալ շոգենաւով քարեգութ Ազքան մեծաշուք ընծաներ կրկրկէ Հարգրապատիւ Մեհմետիա Ալի փաշային, փոխարէն պատուական պզտիկ շոգենաւին, որ Նորին Ա եհափառութեանը նուիրած է։

—Գաղղիոյ դեսպանը իր բոլոր դերդաստանովը ու դեսպանատան գործակալներովը, շաբաթ օր Ճաշասիայէն եկաւ Պէյօղլու մնալու։ Հիմակ միայն Ընդղեոյ դեսպանը մնաց Պօղազ Իչին, որուն համար կըհաւատատեն Թէ մօտ օրերս գալու է Պէյօղլու։

—Գաղղիոյ դեսպանին հրամանին տակը եղած պատերազմական շոգենաւը ևս Թամիէ ըսուած, շաբաթ օրը Ճարապիայէն եկաւ։

—Ներսումէն եկած վերջի լուրերը Նոյեմբեր 21 Թուով՝ երևելի դիպուած մը չեն ծանուցաներ։ Օսմանեան ու Պարսից վէճին հոգալարձուները տակն տակն խորհուրդ կընեն եղեր։ Անոնց Ա իւրտան անգլեսյի հողալարձուն կատարեալ առողջութիւն ըստանալով պատրաստութիւն կըտեսնէ եղեր կոստանդնուպոլիս դառնալու։

ԱՍՈՐԵՍՏԱՆ

պէրութ, 20 Նոյեմբեր։

Անցուս 15 ին հասաւ սա նաւահանգիստը Լէիքի Հ էֆքէթ ըսուած Օսմանեան շոգենաւը որուն մէջն էր Ա սեմափայլ Հայտար փաշան Պաղեստինու կառավարիչը։ որ հետևեալ օրը նոյն շոգենաւով Քեհա գնաց, Ա սեմափայլ Հայտար փաշային հետ տեսութիւն ընելու համար։ Հայտար փաշան Քեհաէն Նաֆիա անցաւ։ ուրտեղ գնաց նաև Ադիպիատ ըսուած գաղղիացի պատերազմական պրիքը, որ Պերութի նաւահանգիստն էր քանի մը տունէ՝ ի վեր Ընդղեական Թղթատարը, որ ամէն ժամ կըսպասուի հոս, պիտի՝ որ ծանուցանէ մեզի Հայտար փաշային ինչ կերպով ընդունուիլը Նյուտաղէմի մէջ։

Կըհաւատատեն Թէ Ա սեմափայլ Հայտար փաշան միտք ունի տակաւին քիչ մը տունէ ևս Քեհա մնալ, Նափլուզցիներուն գործքերը բոլորովին լըմընցընելու համար։ Յիշեալ փաշային հոս չեղած տունէն Պերութի կառավարութիւնը Սայիտ Հէքհա իշխանին յանձնուած է. բայց հասարակութիւնը անպատկառ գանգատ կընէ անոր անարժան վարմունքին վերայօք, ու անհամերութեամբ կըսպասէ Ա սեմափայլ Հայտար փաշային վերադառնալուն։

ՀԱՅԻՊ

10 Նոյեմբեր։

Անցածները մօսիւ Պէրնիէ գաղղիացի վաճառականին եղած նախատինքին, արժանաւոր հատուցում մը տրուելու համար, Գաղղիոյ հիւպատոս մօսիւ Կիզը մեծ նպարքոսէն յատուկ զիր մը ընդու-

Ի փրփրագեզ ալեաց միջոյ
Նորանշան ինչ հրեշ։
Որ լայնածիր ճակատ զինեալ
յեղջիւր ահեղ սպառնագին,
Նէ թեփամորթ՛ի գոյն խարտեաշ
համակ ծածկի իւր մարմին։
Յուլ ամեհի, անգառագնդ,
վիշապ անսատ վիթխարի,
Ընդքն հրայայտ, գաւակն՛ի
կոր գալարացեալ ծալ ծալի։
Նա՞ բառանչիւն ահեղատաստ
դողումն տայ ծովափանց,
Նէ սոսկագեմ հայի երկին
ընդ այն ճիւտղ յաղթանդամ։
Նրկիր շարժլի, կայ՛ի խռով,
օդն զգենու զթախիծ,
Կոհակն որ զայն առ՛ի ցամաք,
փախնու ընդ կրունկն ահալից։
Փախչին համայնք, ո՛չ ոք զինի
քաջալերեալ յանօգուտ,
Ընդ՛ի մեհեանըն մօտակայ
ապաւինին տուեալ մուտ։

Երդ Թախծալից աչօք կրկին,
գլուխք ի կոր, գո՛գ վտիտ,
Ընդտալի խիստ խորհրդոց
իւր Թուէին համամիտ։
Գոչիւն ահեղ որոտանաձայն
որ՛ի խորոց յաղթ ալեաց,
Ընութիւն զողջոյն արկ՛ի խռով
՛ի յայս ժամուս խառնազգեաց։
Նէ՛ի ծոցոյ երկրին, աւա՜ղ,
ձայն սոսկալի ալետանջ,
Պատասխանի կրկնէ ջայլիւ
աղաղակիս խառնաղանջ։
Մինչև՛ի խորս սրտից մերոց
արիւն պաղի սառնագին,
Ընժոյգքն իսկ անդ, յայն ուշադիր,
յահ պարանեալ, բաշք քստմնին։
Մինչ այս մինչ այն վերայ Թիկանց
կապոյտ դաշտին լուծական,
Ո՜րբե հրաշից, գայ յերևան
լեառն գիճին պղպջական։
Ելրձի կոհակ և խորտակի
զգայուեալ աչաց մեր՛ի տես

ՄԵՂՐԻ, 18 ՀՈՒՆԻՍԻ։

ՆՈՎՈՍԱՑԿԱՆ

Վ. ԽՈՐԵՆԱՑԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐԱՑ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿԱՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԻ ՍՈՒՐԲ ՏԱՊԱՐԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿԱՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԻ ՍՈՒՐԲ ՏԱՊԱՐԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

1837

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

ՆՈՎՈՍԱՑԿԱՆ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿԱՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԻ ՍՈՒՐԲ ՏԱՊԱՐԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

1837

ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԵԿԱՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԻ ՍՈՒՐԲ

օրինքները գործքի դնելու եմ՝, և ուրիշներն ալ անոնց հնազանդ ընելու եմ . իմ բոլոր վարմունքիս մէջ՝ մեր երկրին բարեբաղդութիւնը ու երջանկութիւնը ինծի աչքնորդ պիտ՝ որ ըլլայ միշտ :

Այն բոլորովին կամ ըստ մասին պակասութիւն կըլնեմ երդում ըրածներուս վրայ , պարտաւոր չեն ինծի հնազանդելու . ու իմ երդմանս դէմ ըրած հրամաններս անվաւեր պիտ՝ որ համարուին : Աստուած ինծի օգնական ու պաշտպան ըլլայ թէ որ երդմանցս համեմատ կըվարուիմ , ապա թէ ոչ Թո՛ղ ինծմէ հաշիւ խնդրէ իմ ընթացքիս համար՝՝ :

Թագաւորին երդում ըրած ատենը բոլոր ներկայ գնուղները ոտքի վրայ կայնած էին , ու երդումը լըսելնալէն ետքը , ամէն կողմէն մեծ ջերմեռանդութեամբ կըպօռային , ապրի՛ Իւպակէ՛ թ Թագուհին Պանիոյ :

Նոյեմբեր 8ին ալբայական պալատը մանաւոր խորհուրդ մը ըլլալէն ետքը Վեհափառ Թագուհիին հրամանովը Լօբեզի նախագահութեամբ եղած պաշտօնատարաց ժողովը վերջանալով , նոր խորհրդարան մը հաստատուելին , որուն նախագահութիւնը մասիւ Օլօզակային յանձնուելուն , ու միանգամայն արտաքին գործոց պաշտօնատար անուանուելուս , մասիւ Ժօաքին Մարիա Լօբեզին տեղը . մասիւ Լիւղբիական՝ արդարութեան պաշտօնատար կարգուելու , Սէրանօն՝ պատերազմի , Վանթէրօն՝ եկամտից , Ֆըլիասը՝ ծովային զօրութեանց , ու Տօմինէքը՝ ներքին գործոց պաշտօնատար անուանուելուս :

Նահանգներուն վիճակը օրէ օր կարգի մտնալու վրայ է , Ժիրօնը ու Պարչէլօնը արդէն անձնատուր եղած են , ու հասարակօրէն կը յուսացուի որ շատ չանցնիը , մնացած քանի մը ապստամբ երկիրներն ալ կըհնազանդին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ազգային ժողովին բացուելէն ՚ի վեր թէպէտև քանի մը անգամ երկար խորհուրդներ ըրին , բայց գլխաւոր որոշում ու կարգադրութիւն մը գրեթէ չեղաւ . ինչու որ ամէն մէկը իր կարծիքը հաստատելու ուզելով , շփոթութիւնը ու վէճը պակաս չեղան ժողովքներուն մէջ :

Թագաւորին ըրած ատենաբանութեանը պատասխան մը գրելու հոգը իրեք երեւելի անձանց յանձնուեցաւ , որոնք են մասիւ Վալէրեին , Լաւրօքօր տաճօն , ու Վրիքուբլին : Կըհաստատուեն թէ , սրբազրութեան պաշտօնատար մասիւ Մէլասը իր պաշտօնէն հրաժարուեր էր , մանաւանդ Ընթէնքի զինուորական կառավարիչ մասիւ Վալէրեին երկու նամակ գրած էր , մէկը Թագաւորին ու մէկալը պատերազմի պաշտօնատարին , որոնց կըծանուցանէ թէ , յիշեալ մայրաքաղաքին բարեկարգութիւնը ու հանգստութիւնը անվրդով պահելով ինչուան ազգային ժողովին բացուիլը , հիմնակ պատճառ կըհամարի անձին իր պաշտօնէն քաշուելու , որն որ ժամանակին պատգամներուն պատճառովը միայն անոր յանձնուեր էր : Այլ Թագաւորը պատասխանեց մասիւ Վալէրեին , թէ վրկին կըհաստատե զինքը յիշեալ պաշտօնին մէջ , որովհետև բանական ծառայութիւններ ըրած եր տէրութեանը , հասարակայ հանգստութիւնը՝ իր խոհեմ կառավարութեամբը հաստատ պահելով մօտ ատենս պատահած դիպուածներուն մէջ :

Յունաստանի սուրբ Սինհոդը՝ հոգևորական գործոց պաշտօնատարին յայտարարական թուղթ մը խրկած է ազգային ժողովին տրուելու համար, որով կըխնդրէ որ հելլենական եկեղեցին պատանդնուելոյ պատրիարգին դլխաւորութիւնը ճանչնայ :

Հասարակութիւնը մեծ շփոթութեան մէջ է Ռուսիոյ դեսպան մասիւ Վռանթաքազէին իրեն կատարուելոցը կանչուելուն համար : Նոյեմբեր 15 ին Ռուսաց պատերազմական շոգենաւ մը Օտեսայէն գալով նամակներ բերաւ մասիւ Վռանթաքազէին , որ նոյն օրը գիրերը կըպղտզէն քանի մը ժամ ետքը ճամբայ ելաւ յիշեալ շոգենաւով Օտեսա երթալու ուսկից Ռեգրոպուրկ պիտի երթայ :

Մասիւ Սօֆիանօբուլօն և ուրիշ երեւելի անձինք , որոնք պաշտօնատարներուն (մինիսթր) կարգաղրութեամբը արտաքսուեր էին խռովութեան ժամանակը , հիմակ նորէն հրաման ընկալան Ընթէնք մտնալու : Այս բարեսէր հրամանը կըյուսացուի որ նախորդ պաշտօնատարներուն ալ կըտրուի :

Ազգային գրամատոցին հոգաբարձուն մասիւ Լըմեթը մեկնեցաւ ամէն Վաղիտա երթալու համար : Ամիկա խելացի ու բարեսիրտ մարդ մըն էր , որ իր պաշտօնին վերաբերեալ մեծ ծառայութիւններ կրնար ընել Յունաստանի . բայց երկու տարի որ հոն մնաց , անպակաս դժուարութիւններ կըհանդիպէին անոր առջևը նախանձոտ ու խռովասէր մարդիկ , որոնք պատճառ կըլլային շատ անգամ , անոր բարի դիտաւորութիւնները գործքի չդրուելուն : Այսու ամենայնիւ Յունաստանի Թագաւորը ամէն ճանչնալով անոր արժանաւորութիւնը , փրկչին առաջին կարգի ասպետ անուանեց :

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օմիւնիա , 3 Դեկտեմբեր :

Ամենաց Ընկերութեան ազգօգուտ զբաղանքները օրէ օր շատնալով , անոր հայրենասէր և ուսումնասէր անդամներուն աւելնալն ալ հարկաւորութիւն եղաւ : Ըս պատճառաւ միաբան սիրով , և հաւանութեամբ նորեստու ազգասէր հայազգի աղայից , վեց ուսումնասէր յարգի անձինք ևս անդամ ընտրուեցան յիշեալ Ընկերութեանը . ուստի հիմակ ընդամէնը տասնըվեց խորհրդական անդամ ունի Ամենաց Ընկերութեան կառավարութիւնը , որոնցմէ մեկը հոգաբարձու , ու մեկը դանձապետ անուանեցան . այսինքն՝

Պարոնայք

Յովհաննէս Խումարեան :
Գրիգոր Ալբօեան :
Ստեփան Պալասանեան :
Յակոբ Նչիճեան :
Ստեփան Գալֆաեան :
Ղուկաս Գրիգորեան :
Յակոբ Միմնաքիեան :
Սարգիս Մարկոսեան :
Յովհաննէս Տիրպերեան :
Ռաքել Նուպարեան :
Սարգիս Գընճաեան :
Յովհաննէս Նուպարեան :

Տիգրան Հ . Թ . Սամալեանց ,
յաշակերտաց Ազգապահն
վարժարանին :

Ներկոտն Ըբիս սիրտն ՚ի յերեր
Ժամուն տուեալ անդ փութով,
Գայր տարադէմ ՚ի ցաստանէդ
Փախուստ ընդ ճեպ տայր ճեպով,
Ընուլ գնա իր ՚ի փեսայ , ակն
Յանդիման Աստուածոց ,
Այլ ո՛վ բաղդիս . յո՛յս անօգուտ
Տածէր յիւր սիրտ և ՚ի ծոց :
Գայ մերձենայ զգնդ գալար
Յարեան դիտե ապաժոյժ .
Գիտե այլ ո՜հ , յաչս սիրողին
Զի՞նչ առարկայ մահագոյժ .
Հիպողիդէս գետնատարած ,
Անկերպարան և տժգոյն :
Ա պյր մի յերկբայս նա դեգերի
Ընդ իւր աղէտ չարաթոյն :
Ա՛հ ևս էր նա ծանօթ դիմացն
Որոյ ՚ի սէր կայր զակատ ,
՚Ի՞նա անդուլ կայր ակնապիշ ,
Գնա խնդրէր անընդհատ :
Այլ ՚ի վերջէ իւր առաջի տեսեալ
Անվրէպ թախծալից ,

Տխուր զբէմս բառնայ յերթէր ,
գոլ ամրաստան ըզնմանից :
Յուրտ անդամք , ՚ի կոծ հարեալ ,
մարմնով գոգցես անհոգի ,
Յոտս հոմանուին իւր գետնամած
սիրտ՚ի նուաղ անկանի :
Լըմէն նմին կայ առ երի , համակ
յարտօսր ՚ի թախիծ .
՚Ի լոյս կենաց կոչէ զնա ,
յաւէտ ՚ի ցաւս ՚ի կսկիծ :
Ա՛ս ես այժմիկ գամ թախծադէմ
զլոյս ատեալ տխրագեաց ,
Ո՛զիւցաղնոյն ձեզ մերկանալ
վերջին զկամս իւր կենաց :
Ո՛աղետալի զգործն յանձնեալ
ինձ առաքել ՚ի վճար ,
Ընդ որ սիրտ իւր յառնուլ զօրհաս
ինձ ապաստան կայր միայր :

Տպեցաւ Հ . Թ . Սամալեանց ,
յաշակերտաց Ազգապահն
վարժարանին :

Մալխաս Փիլիճեան , գանձապետ ։
Պ՛ուկաս Վ՛. Պալգաղարեան , հոգաբարձու ։
Ռուբէն Ընդրեաս Փափազեան ։
Կրիգոր Մարկոսեան ։

Յարգամեծար Վասիֆեան Սոեփան ազան տա՛ր մը գանձապետութեան պաշտօնը վարելէն ետ՛ք , զանազան ուրիշ զբաղանքներու պատճառովը պարտաւորեցաւ իր հրաժարական խնդիրը մատու՛ցանել · ուստի Սիւնեաց Ընկերութեան կառավա՛րութիւնը շնորհակալ ըլլալով մտերմաբար՝ անոր ազգասիրական ջանքէն , գանձապետութեան նոյն պաշտօնը ազնուաշուք փիլիճեան ազայ Մալխասին յանձնեց , ինչպէս որ վերը յիշատակուած է ։ Իսկ հոգաբարձութեան պաշտօնը նորէն հաստատուեցաւ Պ՛ուկաս Վ՛. Պալգազարեանին վրայ Ընկերութեան յատուկ խնդրանօքն ու թախանձանօքը ։

Սիւնեաց Ընկերութեան ազգասի՛րական և տա՛ւմնասիրական նպատակը արդէն յայտնի ըլլալով բարեվիճակ հաստատութեանը , մեծ յոյս և ամենա՛կալութիւն ունի մեր ազգին երևելի հայրենասէր ան՛ձանց վրայ , որ ըստ ամենայն մասին գործակից ու քաջալերը ըլլալու են յիշեալ ազգօգուտ Ընկերու՛թեանը յառաջադէմ ծաղկելուն համար ։

Յօժարամիտ սրտիւ կրծանուցանենք , թէ Տփխոու հայոց ուսումնարանը օրէ օր յառաջադիմութիւն ընելու վրայ է ամէն կերպ բարեկարգութեանց և ուսմանց մէջ ։ Ընացած տարուան հարցաքննութեան ատենը հասարակօրէն ամէն աշակերտները արժանաւոր պատասխաններ տալէն ՚ի զատ , գլխաւոր աշակերտներէն իրեք հոգի ի՛րենց գրաւոր աշխատասիրութիւններն ներկայացուցին ։ Պարոն Յոհաննէս Յ. Ներսկեանց յարգի երիտասարդը Վենետիկի վանքը տպուած Մահ Աբելի անուանեալ գիրքը ոտանաւորի դարձուցած է , ռուսերէն թարգմանութեանը հետ բաղդատելով ։ Ընդունելոյ պարոն Ներսէսին 3 հատոր գիրք շարադրած է Ընդհանուր Պատմութիւն անունով ռուսաց լեզուէն հայերէնի թարգմանելով ։ Իսկ երրորդ աշակերտ Մամաջանեանց պարոն Յովհաննէս տուրը ռուսաց պատմութիւնը հայերէնի թարգմաներ է ։

Յիշեալ ուսումնարանին կարգադրութեանը համեմատ իւրաքանչիւր աշակերտ իր ուսմանց ընթացքը վերջացընելէն ետքը կը պարտաւորի իրմէ աշխատասիրած գիրք մը յիշատակ ձգել նոյն ուսումնարանին մէջ , կամ թարգմանութիւն կամ յօրինուած ։ Յայտնի հաստատ է որ ասանկ աշխատասիրութիւնները ժամանակով ՚ի լոյս պիտի՛ որ ընծայուին Տփխոու բարեխնամ ուսումնասէր անձանց ազգասիրական ձեռնտուութեամբը , որով աշակերտաց ուսումնական եռանդը անշուշտ ալ աւելի պիտի՛ որ արծարծուի ։

Տփխոու հայոց ուսումնարանին տպագրատան բարեկարգութիւնը ևս յիշատակութեան արժանի կըհամարինք , որուն վրայ մանաւանդ խնամք մը ունի Վեր՛ապետն Եղբայր Գէորգեան արծրունի մեծապատիւ իշխանը ու ազգասիրական գովելի ջանքով անդադար կաշխատի նոյն տպագրատան յառաջադիմութեանը , (որուն որ իր հայրենասէր հօրը նուէրն է ,) հարկաւոր եղած ամէն պակասութեանցը յօժարամիտ հոգ տանելով ։ Այլև շատ ատեն չէ յիշեալ ուսումնարանին ընծայեց ուրուագրութեան վերաբերեալ մէկ մեծ գործի մը , անոր բոլոր մասունքներովը , որոնց ամենուն արժողութիւնը հազար մանէթի կըմօտենայ ։

—Ննայած շաբաթ քաղաքիս անգղնայի ու գաղղիացի վաճառականները իրենց հիւպատոսարանը հրաւիրուեցան , ուր տեղ Խարձրագոյն Դուռնէն եկած յայտարարութիւնը կարդացուեցաւ . որով Օսմանեան կառավարութիւնը կըպահանջէ , որ օտար տէրութեանց հպատակները ևս իրենց ունեցած տուներուն և ուրիշ անշարժ ստացուածքներուն տուրք վճարեն , ինչպէս որ իր հպատակները (րայանները) կըվճարեն ։ Հիւպատոսները յիշեալ հրամանը իրենց ազգայնոց ծանուցանելէն ետքը , յատուկ եւրոպացի փոխանորդներ կարգեցին որ Խզմիրի քաղաքական ժողովոյն (շուրային) անդամներուն հետ խորհուրդ ընելով , պիտ՚ որ քննեն ու լմնցնեն , ինչ կերպով ըլլալը անշարժ ստացուածքներուն գնահատութիւնը , ու տէրութեանը խնդրած տուրքին ոչքանութիւնը , և այնուհետև եւրոպացւոց ընկած իրաւացի բաժինը յօժարամիտ պիտ՚ որ վճարուի ։

—Հոկտեմբեր ամսու Խազմավէպին 318 երեսին մէջ բերկրութիւն սրտիս կարդացինք Նշ՛ կարծաց անմիաբանութեան Հայոց յօդուածը . որուն խմնատուն հեղինակը վսեմ ոճով ու անհերքելի իրաւունքներով կըհաստատէ անհիմն ու սուտ ըլլալը ան նախապաշարեալ կարծիքին թէ , մեր ազգ՚ի բնէ անտի անմիաբան է , ու ազգասիրութիւն չունի ։ Յիշեալ ազգասիրական ձաւը , որ մեծ քաջալերութիւն ու վերթարութիւն պատճառէց բոլոր հայրենասիրաց սրտին , յօժարամիտ կը յանձնենք բարեսէր հասարակութեան մտասոհ ուշադրութեանը ։

—Ոուսաստան գտնուած հայոց ժողովուրդէն 1841ին 11,233 հոգի ծներ են ու 7678 անձինք մեռեր են ։ Այն տարուան մէջ 2887 ամուսնութիւն եղած է ։ Յիշեալ տերութեանը մէջ՝ 16 հայոց ուսումնարան կայ , 39 ուսուցիչ , 689 աշակերտ ։ Ոուսաստանու մէջ եղած հայոց հոգեղեցիներուն թիւը 963ի կըհասնի . որոնցմէ 15 աթոռանիստ եպիսկոպոս , 655 աւագ քահանայական , 241 գիւղական , ու 52 գերեզմանատանց մէջ ։

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԵՒԹԵՐ

ԳՈՂԳԻՒ

Մարսիլիա , 19 Նոյեմբեր ։

Խանդակ ։ Ընչաքաղութեան մէջ է , մանաւանդ Իզմիրու տեսակները . որոնց գիները անուանով միայն են ։ Ըս ապրանքին ապատնի վճռակը՝ Ըմբրիզայի Մ՚իայեալ Նահանգներէն գալու լուրերէն յայտնի պիտ՚որ ըլլայ ։ Հիմակուհիմայ քաղաքիս մէջ ամէն տեսակ բամպակներէն 13,059 պալեա կայ . անցած տարի աս ատենս՝ 20,436 պալեա կար , ու 1841 ին , ևս աս ամսուան մէջ 38,688 պալեա կար ։

Սուսամ ։ Խուլ է ու գինը իջաւ . 400 խանթարի չափ ծախուեցաւ աս շաբաթ պատրաստ ապրանք՝ 44½ ֆռանքի հարուր քիլօկրամը ։

Կոտաւատ ։ Ոուսիայի ապրանքը՝ 27 ֆռանքի ծախուեցաւ հարուր քիլօկրամը , հարուրին 1 վար իջեցունելով ։

Ղէհվէ ։ Ընդհանուր տեսակ պատուական ապրանքը 2 ֆռանքի կէս քիլօկրամը դիւրավաճառ է . միջակ տեսակները չուզուիր ։

Գխտոր ։ Սև ու կանանչ գխտորը կուզուի . աս օրուան արժողութիւնը 70–72 ֆռանք է յիսուն քիլօկրամը . խառնուկ ապրանքին գինը՝ 60 ֆռանք է ։

Թիֆթիք ։ Քիչ գործառնութիւն կըլլայ . Ընդհոյ տեսակը՝ 2½–2¾ ֆռանք է կէս քիլօկրամը ։

Ձէթ ։ Պոլծատան վերաբերեալ ձէթը քիչ մը թուլ է ։ Ընատօլուի առաջին տեսակ ապրանքը հազիւ թէ 112½ ֆռանքի կըծախուի էքթօլիթրան ։ Խվալըխի մէկ մաս ձէթ գնոյ առին 60 օր պայմանաժամով 107¾ ֆռանք էքթօլիթրան ։

ՏՆՏԿԱՍՏԱՆ

Ոմիւռնիա , 3 Դեկտեմբեր ։

Քաղաքիս առուտուրը միշտ յաջողութեան մէջ է , ու անպակաս գործառնութիւններ կըլլան ամէն օր ։

Բամպակ ։ Խուլ է հիմակուհիմայ , ու գիներուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ ։

Տորոն ։ Միշտ կուզուի ու ըստ տեսակին 295–320 ղուրուշ կըծախուի խանթարը ։

Մետաքս ։ Մինչև Եւրոպայի լուրերը յաջողեան , այսու ամենայնիւ նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ գիներուն ։

Սուսամ ։ Մարսիլիայի անյաջող լուրերուն պատճառովը հիմակուհիմայ խիստ թուլ է , ու նոր վաճառումներ մը չեղաւ ։

Խուրմ ։ Նախանց առնող պակաս չէ . չքանուած ապրանքին գինը՝ 150–180 ղուրուշ է ըստ տեսակին ։

Ղէհվէ ։ Միշտ կըծախուի 16½–18¼ ղուրուշ օխան ապրանքին աղուորութեանը համեմատ ։

Ընֆիօն ։ Պաղտիոյ շոգենաւը դալէն հետը 78 ղուրուշի չէքին պատրաստ ատակով , ու 21 օր պայմանաժամով 80 ղուրուշի ծախուեցաւ ։

Ձէթ ։ Խուլ է . Արիտլիի ու Նյուրէմիոի ապրանքը ըստ տեսակին՝ 165–170 ղուրուշ է խանթարը ։

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Կոստանդնուպոլիս , 26 Նոյեմբեր ։

Լօնտրա	107–107½
Մարսիլիա	167
Ամստրտամ	434–437
Հոլանտա	353–356

ԱՐՁԱԼՈՑՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Ա՛ Օլագիրը շաբաթը անգամ մը կըտպուի . տարեկան տպագրութեան գինը՝ 120 ղուրուշ է կանխիկ (փէշին) . իսկ դուրսի երկիրներուն համար , ճամբու ծախքը առնուին վայ է . ով որ ուզէ կընայ առորագրուիլ ։

Իսկիր օրագրութեան տպարանը ։
Պօլիս Վաղիւէ խանը Շահպազեան Սարգիս աղային գրա ։
Պրուսա Քասպարճեան Մատթէոս ու Գրիգոր աղայից մօտ ։
Աղէքսանդրիա Աղաղանեան Կարապետ աղային մագազան ։
Դահիրէ Եղիազարեանց Մ՛. Աւետիս աղային գրատունը ։
Յոպպէ Սրապիոնեան աղայ Յակորին գրատունը ։
Թրեստ Աբելեան Գրիգոր աղային գրատունը ։
Կարին Ղազազեանց Յարութիւն աղային մագազան ։
Ակն Խաստպեան Ղազար աղային վաճառատունը ։
Եաշ Պէյօղլեան աղայ եղբարց մագազան ։
Պաղտատ Անգղեց առաջին Թարգման աղայ Խաչիկին տունը՝
Մարզուան Աւետեան պարոն Սիմէոնին վաճառատունը ։
Թիֆլիզ Ռուսաց ատիճանաւոր Կարենան պատուելի Յակոբ վարժապետին գրատունը ։
Դաւրէժ Շիրմազանեան Վարդանեանց աղայ Գալուստին վա՛
Թէհրան Աւագելեանց Թադէոս Խանին բնակարանը ։
Սպահան Ամիրեանց աղայ Ամիրեանին վաճառատունը ։
Պոմպա յարդի պարոնայ Աղանուր որդւոց և ընկերաց վաճա՛
Կալկաթա պարոն Փ՛. Ա՛. Դէորպէանին գրատունը ։
Մատրաս պարոնաց Սամ և ընկերաց վաճառատունը ։
Սինկափոր ու Պադավիա՝ յարգի պարոնաց Սէթ եղբարց գրա՛

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍԻ ՊԱՊՕԵԱՆ